

UTCAI HALÁL

Dr. Benyhe János
(1926 - 2010)

(forrás: NLVK gyűjteménye)

Nem gondoltam, hogy szép őszi napon, épp az 1956-os forradalom októberi ünnepnapján távozik közülünk. Tele tervekkel és makacs életszeretettel. Bizton hittem én is: szikár, fiatalos természetével, 80. évén is túl éber szellemével még sokáig fog dolgozni.

Az Írószövetségbe siettünk, ahogyan annyi éve már, a Bajza utca sarkán találkoztunk. Sietett, mindig elől, hogy le ne késsük a *Himnusz*t, a közös éneklés férfias örömét. Már láttuk a kapu előtt várakozókat, a rég látott barátokat, mikor a távcsöves puskával célzó halál pont a szíve közepébe lőtt! Pillanat alatt arcra bukott, holtan feküdt az arany levelekkel teleszórt járdán. (Hiába élesztették a közelben járó mentősök, csak a döbbenet maradt a szombat délelőttben.)

Benyhe János, az ELTE spanyol tanzékné tanára, az Európa és Corvina Kiadó szerkesztője, a francia, spanyol és portugál irodalom fordítója, az utóbbi időben magyar anyanyelvünk szószólójaként fordult olvasóihoz. *Dohogó* és *Új dohogó* című köteteiben a nyelvapolás közösség- és nemzetmegtartó jelentőségét hangsúlyozta. Finom szövésű írások ezek, tele művelődéstörténeti utalásokkal, mindennapi életünkkel, halálig rajongva szeretett szülővárosa, Hódmezővásárhely emlékeivel, a Bethlen Gábor Református Gimnázium sugárzó évtizedeivel...

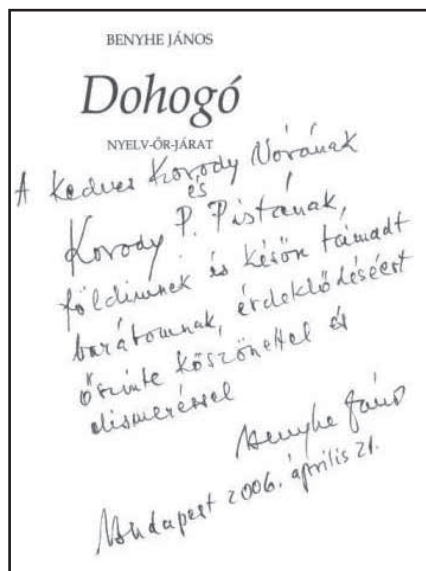
Az egyre nehezebb körülmények között tevékenykedő PEN Club megújításán szorgoskodott; írta a *Heti Válaszban* jegyzeteit, ott volt a jelentősebb irodalmi

rendezvényeken. Mindent tudni akart, mindegyre kíváncsi volt. És mondhatni, pihe-nésképpen, fordított fáradhatatlanul. F. G. Lorcát, J. Amadot, Maupassant, Borgest és újr fordította Cervantes hatalmas regényét. A magyar irodalomban évtizedek óta várt Cortázar-művet: a *Sántaiskolaként* a köztudatba bevonult nagyregényt az elmúlt évben fejezte be. Csak fájlalni tudjuk, hogy utolsó tervét, a dél-amerikai irodalom másik kimagasló alkotását, a brazil Joao Guimaraes Rosa Sertao: *Veredas* című prózaremeklését nem tudta átültetni magyarra, s ezzel beteljesíteni kivételes életművét.

És még valami, amit kevesen tudnak, mert szerényen erről is hallgatott. Az Eötvös Kollégiumot, ahol tanult, kiadók műhelyszobáit, ahol dolgozott, gyakran elhagyta egy-egy operaközvetítés kedvéért. Fiatalon szenvedélyes vágy fűtötte, hogy énekes lehessen. Szépen zengő hangja, érthető szövegmondása az egyik legnépszerűbb külföldi nagykövetté tette Brazíliában.

Látjátok feleim, szümtükkkel, mik vogymuk? Isa pur es homu vogymuk... Ez a nyolcszáz esztendő óta fölhangzó *Halotti beszéd* jutott eszembe, mikor ott álltam tehetetlenül elgáncsolt élete mellett. Ezek a tiszta és irtalom nélküli szavak zuhantak rám a vérző arcú időben. De a tragikus halál mögött föl is támadt Benyhe János teljesnek mondható élete. Föltámadt a jeles fordítóé, a munkában szorgos emberé. Sőt, így ragyogott föl egy magyar hazafé is, aki mai elsilányult világunkban példaadó férfi. A szétszaggatott Magyarország, a kis hazánál a legfontosabb erkölcsi kategória volt. Ezért élt, ezért fáradozott hosszú és gazdag életében. Betölthetetlen űrt hagyva maga után: ilyen enciklopédikus tudású irodalmár nem születik egyhamar mifelénk.

Fenyvesi Félix Lajos

BENYHE JÁNOS
HALÁLÁRA

Nagyon megdöbbenett a *Heti Válasz* online nekrológjának bevezetője: „Ereje teljében, csillogó szellemi képességei birtokában, kedves ünnepe, október 23. délelőttjén, az Írószövetség megemlékezésére sietve meghalt Benyhe János, a *Heti Válasz* állandó szerzője. Dohogója.”

János bátyám 2006 tavaszán barátjának fogadott (lásd a cikk végén a mellékletet) és én ebben a minőségben emlékezem pár sorban róla. Egyik találkozásunk dr. Félix János torontói, szintén vásárhelyi születésű orvos, Benyhe volt gimnáziumi osztálytársa budapesti lakásán történt, ahol dr. Félix közeli rokona Fenyvesi Félix Lajos (Fenyő) is jelen volt. Tudtam, hogy Benyhe a spanyol, amerikai-spanyol, portugál (brazil), francia és olasz nyelvek jeles műfordítója. Első fordítása a brazil Jorge Amado *Zsubiabá* című regénye volt. A filmművészetrel is kapcsolatban állott, mert Antonioni *Nagyítás* művének alapnovelláját, Julio Cortázar *Sántaiskoláját* is ő fordította, de magyarította a most Nobel-díjat kapott Llosa munkáit is. Mottója: „Annyi bőrbe bújjon bele a műfordító, ahánnyal dolga akad.” Én azonban nem irodalmi munkásságáról szeretnék szólni, ezt nálam elhivatottabbnak kell elvégezni.

Benyhe János, miután a neves Bethlen Gábor Gimnáziumban leérettségizett, pályaválasztás előtt állt. Nem tudta igazán, mit válasszon, a Zeneakadémiát, vagy a Bölcsészeti Kart. Tudjuk, az utóbbit választva Eötvös-kollégista lett. Gyönyörű tenor hangja volt és járt is magán ének órákra a Zeneakadémiára, de nem lett főtanszakos. Egyidős volt édesanyámmal és Ilosfalvy Róberttel, aki viszont az énekesi pályát választotta. Fellépéseiről is tudok, mert egyszer Dömötör János mesélte: „és képzeld, akkor kiállt Benyhe és elénekelt a Celeste Aidát”. Engem az érdekelt igazán, hogyan vélekedik Kodály nyelvészeti dolgairól. Természetesen nagyra tartotta, de azt is megállapította, hogy néha Kodály az ár ellen úszott. A komponista tüzzel-vassal harcolt a kultúrház fogalma ellen. Benyhe megkérdezte tőlem: „vajon ki mondja úton-útfélen, hogy művelődési otthon?” A nép, amikor valamit a szájára vesz, az meghatározó erejű. Az is érdekelt, milyen volt Brazíliában a zenei élet. Erre is kimerítő választ adott.

Kedves János bátyám, most szépen formált soraidat mutatom meg a Vásárhelyi Látóhatár olvasóinak, ezzel búcsúzom Tőled.

Korody Paku István